

Πώς ενώνω λέξεις, φράσεις και προτάσεις;

Σύνδεσμοι και μόρια

14.1

Σύνδεσμοι

Δεν ένιωθα καλά, **αλλά** είπαν όλοι **πως** είναι αργά **και** πρέπει να με αφήσουν να κοιμηθώ **και πως** αύριο θα είμαι περδίκι. Αντί να κοιμηθώ, άρχισα **κι** εγώ να πετάω από το ένα δωμάτιο στο άλλο **κι** έβηλεπα από ψηλά τα έπιπλα **και** τα ντουλάπια **και** τα φώτα. Δεν πήρα, **όμως**, καλά τη στροφή στην κουζίνα, χτύπησα στο μεγάλο ντουλάπι **κι** έπεσα από ψηλά **κι** έβαλα τις φωνές. Μου έβαλαν θερ-

μόμετρο **και** είπαν **πώς** ψήνομαι στον πυρετό **και** μου έβαλαν πετσέτες με κρύο νερό στο κεφάλι και είπαν να κοιμηθούν μαζί μου, **γιατί** φοβόντουσαν να κοιμηθούν μόνοι τους, **και** το πρωί **που** ξύπνησα, στο κρεβάτι μου κοιμόταν η μαμά καθιστή, ο μπαμπάς με παπούτσια **και** καπέλο, η θεία Γαζία με το κέντημα αγκαλιά **κι** η Δωροθέα με το ξεσκονόπανο.

Κυρ. Ντελόπουλος,
Ο Άκνος και οι άλλοι (διασκευή)

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ → Είναι άκλιτες λέξεις με τις οποίες μπορώ να συνδέσω:

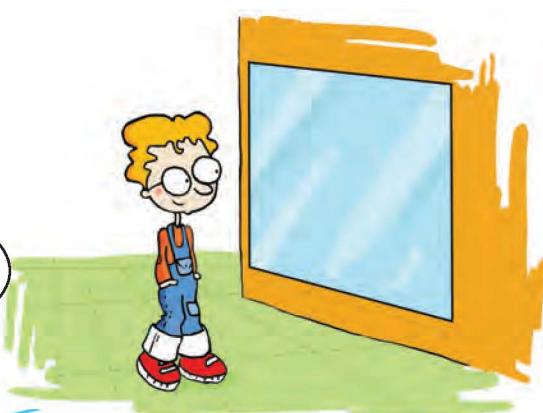
- α) λέξεις (παπούτσια **και** καπέλο)
- β) φράσεις (τα έπιπλα **και** τα ντουλάπια **και** τα φώτα)
- γ) προτάσεις (Είπαν να κοιμηθούν μαζί μου, **γιατί** φοβόντουσαν να κοιμηθούν μόνοι τους.)

Ο Ορέστης στεκόταν πολλή ώρα **και** χάζευε τις βιτρίνες.

Πήγε και στο τεράστιο εμπορικό κέντρο, **αλλά** πουθενά δε βρήκε αυτό που έψαχνε.

Άρχισε τότε να αναρωτιέται αν θα έπρεπε να φύγει **ή** να συνεχίσει το ψάχιμο.

Μερικοί σύνδεσμοι συνδέουν **όμοιες** προτάσεις, δηλαδή κύριες με κύριες ή εξαρτημένες με εξαρτημένες (**παρατακτική σύνδεση**).

Για τις φράσεις
και τις προτάσεις
βλ. ενότητα 16

Ο δάσκαλος είπε ότι θα ξεκινήσουν οι σχολικοί αγώνες στίβου.

Όλοι οι μαθητές ήθελαν να πάρουν μέρος, γιατί αγαπούσαν τον αθλητισμό. Ο δάσκαλος, όμως, φοβόταν **μήπως** ορισμένοι γονείς δημιουργήσουν πρόβλημα.

Αν δεν έδιναν την έγκρισή τους όλοι οι γονείς, οι αγώνες θα αναβάλλονταν.

Όταν όλοι συμφώνησαν, οι αγώνες άρχισαν.

Τα παιδιά αγωνίστηκαν με τόσο zήπο,
ώστε σημειώθηκαν εξαιρετικά υψηλές επιδόσεις.

A. Παρατακτικοί σύνδεσμοι

Οι παρατακτικοί σύνδεσμοι χρησιμοποιούνται για να συνδέουν λέξεις, φράσεις ή προτάσεις. Γενικά, ενώνουν κύριες προτάσεις μεταξύ τους ή εξαρτημένες προτάσεις μεταξύ τους (**παρατακτική σύνδεση**). Οι παρατακτικοί σύνδεσμοι είναι οι εξής:

- **και (κι)**
- **ή**
- **είτε**
- **ούτε**
- **αλλά, μα**
- **όμως**

Ο σύνδεσμος **και** χρησιμοποιείται πολύ συχνά με τη σημασία «**επίσης**» (πριν από ονοματική φράση, επίθετο, επίρρημα ή προθετική φράση):

Π.χ. Ήρθαν **και** τα παιδιά.
(ονοματική φράση)

ΕΝΟΤΗΤΑ 14: Γίως ενώνω λέξεις, φράσεις και προτάσεις

Β. Σύνδεσμοι που εισάγουν εξαρτημένες / δευτερεύουσες προτάσεις

Οι σύνδεσμοι αυτοί χρησιμοποιούνται για να συνδέσουν μια εξαρτημένη πρόταση με μια κύρια (**υποτακτική σύνδεση**). Οι πιο συνηθισμένοι είναι οι εξής:

- ειδικοί σύνδεσμοι: **ότι, πως, που**
- ερωτηματικοί σύνδεσμοι: **αν, μήπως**
- ενδοιαστικοί/διστακτικοί σύνδεσμοι: **μήπως, μη(v)**
- υποθετικοί σύνδεσμοι: **αν, εάν, άμα, εφόσον, είτε... είτε, εκτός (κι) αν**
- χρονικοί σύνδεσμοι: **όταν, όποτε, μόλις, πριν, αφού, μετά που, ώσπου, μέχρι που/να, ενώ, καθώς, όσο**
- αιτιολογικοί σύνδεσμοι: **γιατί, διότι, επειδή, αφού, μια και/που**
- εναντιωματικοί – παραχωρητικοί σύνδεσμοι: **αν και, ενώ, μολιονότι, κι as, και να, και αν**
- αποτελεσματικοί σύνδεσμοι: **που, ώστε**

14.2 Μόρια

Η γλώσσα μας διαθέτει και μερικές μικρές άκλιτες λέξεις που ονομάζονται **μόρια**.

Τα πιο σημαντικά μόρια είναι:

- το μόριο του μελλοντα **θα** (π.χ. θα γράφω, θα γράψω)
- τα μόρια της υποτακτικής **να** και **as** (π.χ. να έρθουν, as έρθουν)
- τα αρνητικά μόρια **δε(v)** και **μη(v)** (π.χ. δεν ήρθαν, να μην έρθουν)
- τα μόρια **ναι** και **όχι** (π.χ. Ναι, θα παίξω μπάλα. Όχι, δε θα παίξω μπάλα.)
- το δεικτικό μόριο **να** (π.χ. Να ένα ποδόπλατο!)
- το παρακελευστικό/προτρεπτικό μόριο **για** (π.χ. Για κάτσε να σου πω!)

Τι θα θυμάμαι για... τους συνδέσμους

Υπάρχουν δύο κατηγορίες συνδέσμων, ανάλογα με το τι είδους προτάσεις συνδέουν:

- α. οι **παρατακτικοί** σύνδεσμοι, που συνδέουν **όμοιες** προτάσεις (**παρατακτική σύνδεση**)
- β. οι σύνδεσμοι που συνδέουν **τις εξαρτημένες** προτάσεις με **τις κύριες** (**υποτακτική σύνδεση**).

Τι να θυμάμαι όταν γράφω

1. Στον καθημερινό λόγο, το **και** γίνεται **κι** πριν από λέξην που αρχίζει με φωνήν.
Πρώτα έφαγε **κι** **έπειτα** διάβασε την εφημερίδα του.
2. Ο ειδικός σύνδεσμος **πως** δεν τονίζεται, ενώ το τροπικό επίρρομα **πώς** τονίζεται.
Νόμισε **πως** (=ότι) τον είδε.
Με ρώτησε **πώς** (=με ποιο τρόπο) ήρθα.
3. Ο ειδικός σύνδεσμος **που** δεν τονίζεται, ενώ το τοπικό επίρρομα **πού** τονίζεται.
Βλέπεις **που** (=ότι) δεν τον σέβεται καθόλου;
Ντίνα, **πού** (=σε ποιο μερος) θα φάτε το μεσημέρι;
4. Ο ειδικός σύνδεσμος **ότι** δεν παίρνει ποτέ υποδιαστολή, ενώ η αναφορική αντωνυμία **ό,τι** παίρνει πάντοτε υποδιαστολή.
Δήλωσε **ότι** θα πάει.
Φέρε μαζί σου **ό,τι** (=οτιδήποτε) θέλεις.